

УДК 378.862:621.01

DOI:

*Софія Дембіцька, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки
Вінницького національного технічного університету*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕХАНІЧНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ ДО ПРАЦЕОХОРОННОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті обґрунтовано необхідність підготовки фахівців механічної інженерії до працезахоронної професійної діяльності на етапі навчання в закладах вищої освіти. Визначені проблеми охорони праці в машинобудівній галузі, проаналізовано можливі шляхи їх вирішення. Проаналізовано зміст терміну “культура безпеки” та визначені складові культури безпеки фахівця в галузі машинобудування. На підставі аналізу науково-методичної літератури та власного педагогічного досвіду запропоновані заходи щодо розвитку культури безпеки в процесі підготовки фахівців з механічної інженерії.

Ключові слова: підготовка фахівців; механічна інженерія; працезахоронна діяльність; культура безпеки; вдосконалення навчального процесу.

Рис. 3. Літ. 10.

*Sofiya Dembitska, Ph.D.(Pedagogy), Associate Professor, Associate Professor of the Safety of
Life and Security Pedagogy Department
Vinnytsya National Technical University*

PROBLEMS AND PROSPECTS OF TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS OF MECHANICAL ENGINEERING FOR LABOR-PROTECTIVE

The article substantiates the need to train specialists in mechanical engineering in labor protection professional activities at the training stage in higher education institutions.

The author identified problems of labor protection in the engineering industry, analyzed the possible ways to solve them, which are discussed in scientific publications. Based on this, it was found that the problem of training specialists in mechanical engineering in labor protection professional activities is the complex and requires ensuring the development of a culture of occupational safety of students at all stages of professional training.

The content of the term “safety culture” has been analyzed and the components of safety culture of a specialist in the field of mechanical engineering have been determined. In particular, they include theoretical knowledge, awareness of the importance of safety in professional activities, which is formed under the influence of internal and external motives of safe behavior in the workplace, practical skills of safe work, as well as an internal need to comply with safety requirements in the workplace.

Based on the analysis of scientific and methodological literature and their own pedagogical experience, directions for the development of a safety culture in the process of preparing specialists in mechanical engineering have been proposed. In particular, the development of components of the concept of safety culture machine engineering specialists, improving the content of vocational training, improving work programs in the disciplines “Safety”, “Fundamentals of labor protection” and “Labor protection in the industry”, improving forms and methods of training, as well as appropriate use of new information technologies in the educational process.

Prospects for further research identified the development of a safety culture concept for machine-engineering specialists, as well as the definition of indicators and criteria that will assess the state of development of a safety culture for students of engineering specialties.

Keywords: training of specialists; mechanical engineering; labor-protective activity; culture of safety; improvement of the educational process.

Постановка проблеми. Підвищення рівня промислової безпеки є основою модернізації української економіки. Актуальність такого підходу зумовлена тим, що середній вік українських промислових підприємств становить близько 50 років, а виробничі потужності зношені на 75 %. Аналіз НПАОП, які діють в машинобудуванні показав, що з 84 діючих актів, 50 – затверджені до 1991 року (фактично 40 – 50 років тому), коли промисловий потенціал

України тільки створювався. Крім того, значну кількість нещасних випадків на виробництві в Україні пов’язують, у першу чергу, із незадовільною підготовкою робітників та роботодавців із питань охорони праці та недоліками в організаційній роботі з інформаційного забезпечення охорони праці. У зв’язку з цим, питання підвищення промислової безпеки необхідно розглядати комплексно та починаючи з формування навиків працезахоронної діяльності майбутніх працівників

машинобудівної галузі ще на етапі фахової підготовки.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Необхідність цього підтверджується рядом публікацій, зокрема, на думку Н. Чумакової, основною проблемою нормативного регулювання діяльності машинобудівної галузі є те, що, по-перше, більша половина наявних НПАОП потребує перегляду, а, по-друге, діючі НПАОП розподілені за стадіями технологічного процесу (заготовка, механічна обробка і складання), а не за видами економічної діяльності (автомобілебудування, верстатобудування, виробництво підіймального вантажно-розвантажувального устаткування, машин і устаткування для металургії тощо) [13, 29].

Проблему формування навичок працезахоронної діяльності майбутніх фахівців машинобудівної галузі досліджувала Т. Таїрова, яка пояснила підвищену увагу до проблем охорони праці в машинобудуванні тим, що, незважаючи на здійснення своїх функцій органами місцевого самоврядування, виконавчої влади, територіальними органами з нагляду за охороною праці, профспілками, об'єднаннями роботодавців та підприємств, рівень виробничого травматизму в машинобудівній галузі в цілому залишається на досить високому рівні [12, 16].

Аналіз та оцінку стану виробничого травматизму в галузі машинобудування здійснили О. Левченко та О. Ільчук. Науковці звернули увагу на те, що машинобудівна промисловість є фундаментом економічного потенціалу країни і рівня ефективності діяльності підприємств машинобудівної галузі залежить стан соціально-економічного розвитку суспільства в цілому. Вони наголосили, що діяльність в сфері охорони праці вимагає системного підходу до аналізу виробничого травматизму та передбачає комплексне застосування різних методів для розробки дієвих, науково-обґрунтованих рекомендацій з профілактики нещасних випадків на підприємствах машинобудівної галузі [8, 176].

М. Дулясова обґрунтувала потребу в поглибленому дослідженні особливостей травматизму в машинобудівній галузі з метою удосконалення методик прогнозу та розроблення заходів щодо його запобігання на основі новітніх підходів, у зв'язку з тим, що спостерігається стійке погіршення статистичної картини травматизму на підприємствах машинобудування [5].

Питанням, пов'язаним з обґрунтуванням необхідності комплексного підходу до оцінювання впливу шкідливих виробничих факторів, присвячена робота О. Климової та М. Касьянова [6], проблемам вибору рішень в системі

управління охороною праці машинобудівного підприємства – О. Гунченко [3], оптимізації заходів з охорони праці – Н. Ступницької [11], ефективності управління охороною праці на підприємствах з використанням інформаційно-аналітичної підтримки планування працезахоронних заходів – О. Кружилка [7].

Мета статті – визначити проблеми та перспективи підготовки майбутніх фахівців механічної інженерії до працезахоронної професійної діяльності в закладах вищої освіти технічного спрямування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідники діяльності машинобудівної галузі стверджують, що для подальшого ефективного розвитку машинобудування необхідно вирішити такі завдання:

- інтенсивна модернізація машинобудування;
- підготовка і перепідготовка кадрового потенціалу з формуванням нового інженерно-технічного та управлінського персоналу, здатного забезпечити інноваційний розвиток машинобудування;
- створення умов для підвищення інвестиційної привабливості машинобудівних підприємств і забезпечення припливу приватних інвестицій в машинобудування;
- забезпечення збуту продукції в умовах високої конкуренції [4, 214].

Однак, на нашу думку, до цього списку варто включити й оновлення системи охорони праці на підприємствах машинобудівної галузі відповідно до сучасних європейських стандартів, впровадження яких було передбачено ще Програмою розвитку машинобудування на 2006 – 2011 роки [10].

Відповідно до неї, потрібно вдосконалювати структуру виробництва, розвивати нові виробництва, зокрема впроваджувати системи управління якістю, екологією та безпекою за міжнародними стандартами ISO-9000, ISO-14000, OHSAS-18000. Перші кроки у цьому напрямку вже зроблено з впровадженням таких систем менеджменту як ISO 9001 (ДСТУ ISO 9001:2015 “Система управління якістю”), ISO 14001 “Система екологічного менеджменту. Вимоги та настанови до застосування”, а також ISO 45001 “Система управління професійною безпекою та здоров'ям. Вимоги та настанови до застосування”.

З метою забезпечення розвитку машинобудівної галузі, яка в значній мірі базується на традиційних технологіях, потрібно враховувати світовий досвід, в першу чергу, з охорони праці. Впровадження сучасних вимог щодо безпеки на робочому місці

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕХАНІЧНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ ДО ПРАЦЕОХОРОННОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

передбачає формування в свідомості працівників розуміння, що належного рівня безпеки можна досягти тільки завдяки постійному вдосконаленню власної працезохоронної діяльності.

Причиною більшості нещасних випадків та аварій є так званий “людський” фактор: недбалість, неувважність, нестача знань та досвіду, небажання дотримуватися вимог безпеки в повсякденному житті та під час виконання професійних обов’язків. Якщо при цьому врахувати динаміку зміни ступеня зносу основних фондів у промисловості (рис. 1), то в результаті маємо значні ризики травмування працівників. І зниження виробничого травматизму на протязі останніх 10 років, яке ми спостерігаємо (рис. 2), ряд дослідників пов’язує не із підвищенням культури безпеки працівників, а з скороченням робочих місць, укриттям частини нещасних випадків або переведенням їх у розряд не пов’язаних із виробництвом [9, 18].

Професійна підготовка майбутніх фахівців у вищій школі на сьогодні є предметом численних наукових досліджень. В більшості з них

стверджується, що університетська освіта покликана надавати майбутнім фахівцям не лише системні знання про майбутню професійну сферу діяльності, її специфіку, але має формувати особистісні якості фахівця, з метою формування його конкурентоздатності на ринку праці. На нашу думку, складовою професійної культури має бути культура безпеки, як запорука збереження здоров’я та життя працівника у процесі його фахової діяльності.

Поєднання понять “культура” і “безпека” вперше було здійснено у доповіді МАГАТЕ за результатами аналізу причин і наслідків аварії на Чорнобильській атомній електростанції, де було наголошено, що саме відсутність культури безпеки стала основною причиною трагедії [1].

При цьому, Міжнародна консультативна група з ядерної безпеки при Генеральному директорі МАГАТЕ запропонувала таке визначення цього поняття: “Культура безпеки – це такий набір характеристик і особливостей діяльності організацій та поведінки окремих осіб, який встановлює, що проблемам безпеки атомних

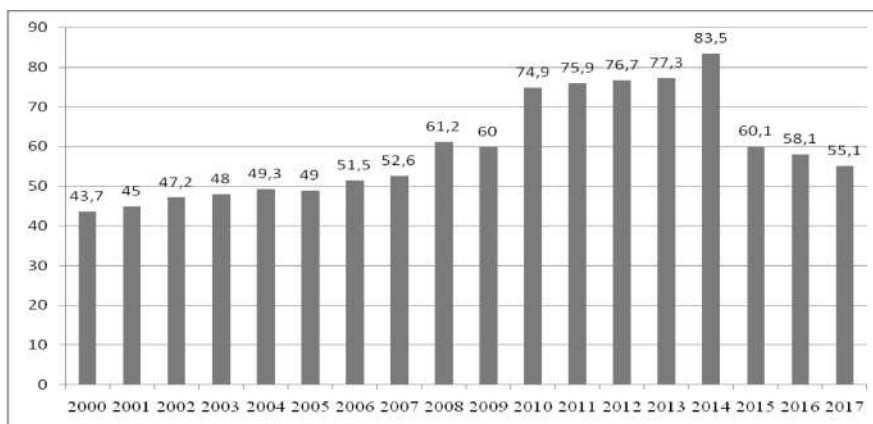

Рис. 1. Ступінь зносу основних фондів промисловості України за 2000 – 2017 рр. (за даними Держкомстату України)

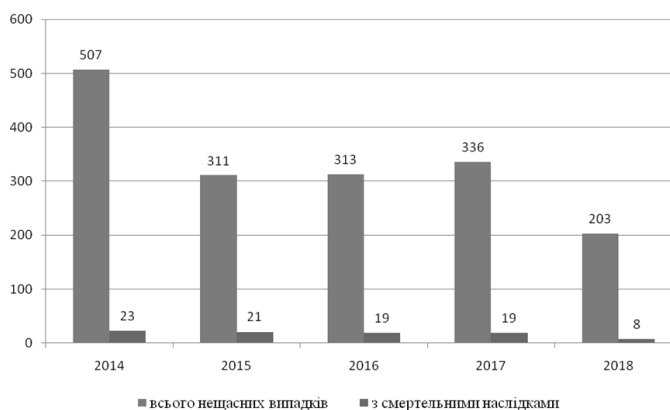

Рис. 2. Динаміка виробничого травматизму машинобудівної галузі протягом 2014 – 2018 рр. (за даними Держкомстату України)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕХАНІЧНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ ДО ПРАЦЕОХОРОННОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

станцій, як таким, що мають вищий пріоритет, приділяється увага, яка визначається їх значущістю” [2].

Потім термін “культура безпеки” було запозичений і його стали використовувати щодо діяльності працівників в інших галузях промисловості та усіх сфер соціального життя. В контексті нашого дослідження під терміном “культура безпеки” будемо розуміти відношення працівника до проблеми безпеки на робочому місці в сукупності із сформованими мотивами щодо дотримання вимог до безпеки виробничого процесу.

Основними складовими культури безпеки на робочому місці фахівця в галузі машинобудування, на нашу думку, є:

1) теоретичні знання (з безпеки життєдіяльності, охорони праці, ризикології, фахових та суспільних наук), які дозволяють працівнику ідентифікувати та оцінити наявні небезпеки на робочому місці, визначити шляхи мінімізації або усунення їх негативного впливу;

2) усвідомлення значення безпеки у фаховій діяльності, яке формується під впливом внутрішніх (бажання працювати в безпечних умовах праці) та зовнішніх (матеріальна та адміністративна відповідальність) мотивів безпечної поведінки на робочому місці;

3) практичні навички безпечної праці. Мабутній фахівець-машинобудівник повинен вміти працювати безпечно, а для цього слід набути певних навичок в процесі професійної підготовки та виробничої практики;

4) сформована потреба дотримуватися вимог безпеки на робочому місці. Можливості людини протистояти небезпеці визначаються ступенем її мотивації до праці і до її безпеки. Мотив безпеки проявляється у прагненні уникнути небезпеки, яка виникає в процесі праці.

Розвиток культури безпеки в процесі підготовки фахівців з механічної інженерії ми пропонуємо реалізувати наступним чином:

1. Визначення змісту поняття “культура

безпеки” для фахівців машинобудівної галузі та розробка складових концепції культури безпеки фахівців з машинної інженерії. Визначення показників та критеріїв, які дозволять оцінити стан розвитку культури безпеки у студентів машинобудівних спеціальностей.

2. Вдосконалення змісту навчання. Систематично здійснюється вдосконалення робочих програм з дисциплін “Безпека життєдіяльності”, “Основи охорони праці” та “Охорона праці в галузі”, які вивчаються у закладах вищої освіти майбутніми фахівцями машинобудівної галузі. При цьому зазначеним курсам надається фахова спрямованість, розробляється методичне забезпечення з метою їх об’єднання у логічну цілісну систему.

3. Вдосконалення форм та методів навчання. Під вивчення дисциплін безпекового циклу нами використовуються проблемні методи навчання, творчі проекти, технології співробітництва, особистісно орієнтоване навчання. Такий підхід дає змогу перетворити студента з об’єкта в суб’єкт навчального процесу, змінити роль пасивного слухача на активного учасника у навчанні, формує мотивацію до набуття навичок безпечної праці та активну позицію щодо власної безпеки під час виконання професійних обов’язків.

4. Використання нових інформаційних технологій в навчальному процесі. До зазначених засобів ми відносимо мультимедійні, інтернет-технології, програмні продукти, які дозволяють автоматизувати оцінку знань студентів, досліджувати комп’ютерні моделі виробничих процесів під час практичних та лабораторних занять тощо.

Взаємозв’язки між елементами системи розвитку культури безпеки майбутніх фахівців машинної інженерії зображені на рис. 3.

Висновки. Таким чином, умовами формування культури безпеки майбутніх фахівців в галузі машинобудування є набуття в процесі навчання у закладах вищої освіти знань, умінь, навичок праце охоронної діяльності, що в

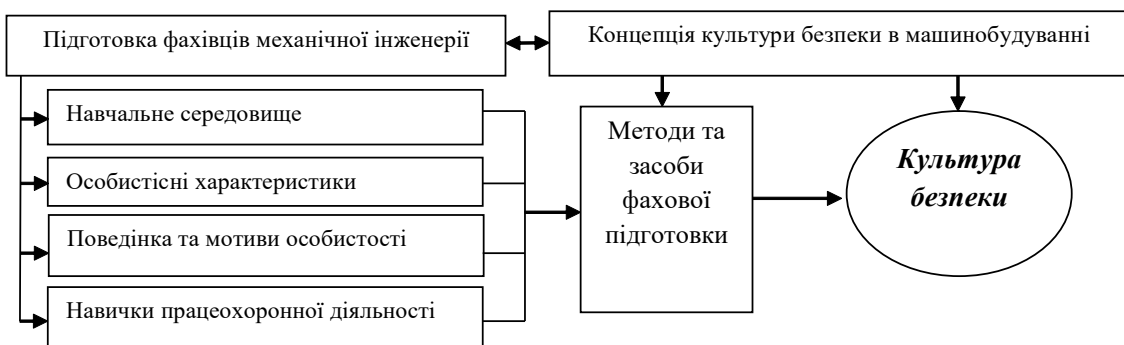

Рис. 3. Модель розвитку культури безпеки студентів машинобудівних спеціальностей

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕХАНІЧНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ ДО ПРАЦЕОХОРОННОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

результати зумовлює розвиток праце охоронної компетентності. Під культурою безпеки фахівців з машинобудування ми розуміємо відношення працівника до проблеми безпеки на робочому місці в сукупності із сформованими мотивами щодо дотримання вимог до безпеки виробничого процесу. Формування культури безпеки у майбутніх фахівців з механічної інженерії повинен здійснюватися також за умови використання сучасної нормативно-правової бази в галузі з питань безпеки життєдіяльності та охорони праці Європейського Союзу, що буде сприяти підвищенню їх конкурентоздатності на сучасному ринку праці.

Подальші наукові дослідження ми бачимо у розробці складових концепції культури безпеки фахівців з машинної інженерії, а також визначенні показників та критеріїв, які дозволять оцінити стан розвитку культури безпеки у студентів машинобудівних спеціальностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. INSAG 4. Культура безопасности. Доклад Международной консультативной группы по ядерной безопасности. Вена, 1991. 34 с.

2. INSAG 7. Чернобыльская авария: дополнение к INSAG 1: Доклад Международной консультативной группы по ядерной безопасности. Вена, 1993. 24 с.

3. Гунченко О. М., Касьянова К. М. Дослідження проблеми вибору рішень в системі управління охороною праці (СУОП) машинобудівного підприємства. *Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля*, 2008. Ч. 2. № 6 (124). С. 161–165.

4. Дикань В.В. Державне регулювання розвитку машинобудування України. *Вісник економіки транспорту і промисловості*, 2013. № 42. С. 213–219.

5. Дудясова М. В. Социально-экономическая защита работников от профессиональных рисков: дис.... докт. эк. наук: 8.00.05. Уфимский государственный нефтяной технический университет. Москва, 2004. 356 с.

6. Климова О. М., Касьянов К. Н. Обоснование комплексного подхода при оценке влияния вредных производственных факторов на работников машиностроительных предприятий. *Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля*, 2008. Ч. 2. № 6 (124). С. 181–183.

7. Кружилко О. Є. Удосконалення комплексної оцінки стану охорони праці на підприємствах: автореф. дис. канд. техн. наук: 05.26.01. Національний науково-дослідний інститут охорони праці. Київ, 2001. 20 с.

8. Левченко О.Г., Ільчук О.С. Аналіз та оцінка стану виробничого травматизму в галузі машинобудування. *Вісник НТУУ "КПІ". Серія "Гірництво"*, 2016. Випуск 30. С. 171–176.

9. Моисеенко О. Культура безопасности: актуальность, сущность и проблемы. *Охорона праці*. Додаток. 2016. № 7. С. 17–31.

10. Про затвердження Державної програми

розвитку машинобудування на 2006-2011 роки: Постанова від 18 квітня 2006 р. № 516 / Кабінет Міністрів України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/>.

11. Ступницька Н. В. Підвищення ефективності планування заходів запобігання виробничому травматизму на підприємствах машинобудування: автореф. дис... канд. техн. наук: 05.26.01. Львівська політехніка. Львів, 1999. 22 с.

12. Таїрова Т. Методологічні засади моніторингу виробничого травматизму: монографія. Київ, 2014. 201 с.

13. Чумакова Н. Огляд НПАОП у машинобудуванні. *Охорона праці*, 2015. № 2. С. 27–30.

REFERENCES

1. INSAG 4. (1991). *Kultura bezopasnosti. Doklad Mezhdunarodnoy konsultativnoy grupy po yadernoy bezopasnosti* [Safety culture Report of the International Nuclear Safety Advisory Group]. Vena, 34 p. [in Russian].

2. INSAG 7. (1993). *Chernobylskaya avariya: dopolnenie k INSAG 1: Doklad Mezhdunarodnoy konsultativnoy grupy po yadernoy bezopasnosti* [Chernobyl Accident: Addendum to INSAG 1: Report of the International Nuclear Safety Advisory Group]. Vena, 24 p. [in Russian].

3. Hunchenko, O. M., & Kasianova, K. M. (2008). *Doslidzhennia problemy vyboru rishen v systemi upravlinnia okhoronoiu pratsi (SUOP) mashynobudivnoho pidpriemstva* [Investigation of the decision-making problem in the system of management of labor protection (SOUP) of the machine-building enterprise]. *Herald of the East Ukrainian National University. V. Dahl*, part. 2. No. 6 (124). pp.161–165. [in Ukrainian].

4. Dykan, V.V. (2013). *Derzhavne rehuliuвання rozvytku mashynobuduvannya Ukrainy* [State regulation of development of machine building of Ukraine]. *Bulletin of the Economy of Transport and Industry*. No. 42, pp.213–219. [in Ukrainian].

5. Dulyasova, M. V. (2004). *Sotsialno-ekonomicheskaya zashchita rabotnikov ot professionalnykh riskov* [Socio-economic protection of workers from occupational hazards]. *Doctor's thesis*. Moscow, 356 p. [in Russian].

6. Klimova, O. M., & Kasyanov, K. N. (2008). *Obosnovanie kompleksnogo podkhoda pri otsenke vliyaniya vrednykh proizvodstvennykh faktorov na rabotnikov mashinostroitelnykh predpriyatiy* [The rationale of an integrated approach in assessing the impact of harmful production factors on workers of machine-building enterprises]. *Herald of the East Ukrainian National University V. Dahl*. part.2. No. 6 (124), pp.181–183. [in Russian].

7. Kruzhylko, O. Ye. (2001). *Udoskonalennia kompleksnoi otsinky stanu okhorony pratsi na pidpriemstvakh* [Improvement of the comprehensive assessment of the state of occupational safety at enterprises]. *Extended abstract of candidate's thesis*. National Research Institute of Occupational Safety. Kyiv. 20 s. [in Ukrainian]

8. Levchenko, O.H., & Ilchuk, O.S. (2016). *Analiz ta otsinka stanu vyrobnychoho travmatyzmu v haluzi mashynobuduvannya* [Analysis and assessment of the condition of occupational injuries in the field of mechanical

engineering]. *Bulletin of the NTUU "KPI". Series "Mining"*. Vol. 30. pp.171–176. [in Ukrainian].

9. Moiseenko, O. (2016). *Kultura bezopasnosti: aktualnost, sushchnost i problemy* [Culture of safety: relevance, essence and problems]. *Occupational Health. Addition*. No. 7, pp. 17–31. [in Ukrainian].

10. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi prohramy rozvytku mashynobuduvannia na 2006-2011 roky [About approval of the State program of development of mechanical engineering for 2006-2011]: *Occupational Health. Appendix Resolution dated April 18, 2006 No. 516 / Cabinet of Ministers of Ukraine*. Available at: <http://www.rada.gov.ua.ru/>. [in Ukrainian].

11. Stupnytska, N. V. (1999). *Pidvyshchennia*

efektyvnosti planuvannia zakhodiv zapobihannia vyrobnychomu travmatyzmu na pidpriemstvakh mashynobuduvannia [Improvement of the effectiveness of planning measures to prevent occupational injuries in machine-building enterprises]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Lviv, 22 p. [in Ukrainian].

12. Tairova, T. (2014). *Metodolohichni zasady monitorynhu vyrobnychoho travmatyzmu : monohrafiia* [Methodological bases of monitoring of occupational injuries: monograph]. Kyiv, 201 p. [in Ukrainian].

13. Chumakova, N. (2015). *Ohliad NPAOP u mashynobuduvanni* [Review of NPAAP in machine building]. *Occupational Health*, No. 2, pp.27–30. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 29.07.2019

УДК 373.3/.5.091.21“199”:37.014.5

DOI:

Алла Загородня, кандидат педагогічних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу історії та філософії освіти Інституту педагогіки НАПН України

ПРОФІЛІЗАЦІЯ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ІДЕЙ НУШ

У статті висвітлюються питання організації профільного навчання в системі загальної середньої освіти в умовах впровадження НУШ. Висвітлено стратегічні завдання реформування ланки загальної середньої освіти у відповідності до ідей НУШ. Розкрито сутність поняття “профільне навчання” згідно до визначення Національної доктрини розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр. Визначено мету та завдання профільного навчання. Окреслено принципи на яких ґрунтується профільне навчання. Розкрито типи профілізації змісту навчання в закладах загальної середньої освіти. Проаналізовано навчальні плани сучасних закладів загальної середньої освіти України. Охарактеризовано зміст інваріантного (базового) та варіативного компонентів освіти. Окреслено цикли навчання нової профільної середньої школи згідно до “Концепції Нової Української школи” (2016 р.).

Ключові слова: НУШ; профілізація; профільне навчання; професійне спрямування; середня освіта.

Літ. 6.

Alla Zahorodnya, Ph.D.(Pedagogy), Associate Professor, Leading Researcher of the History and Philosophy of Education Department Institute of Pedagogics of National Academy of Sciences of Ukraine

PROFILING OF GENERAL SECONDARY EDUCATION IN THE CONTEXT OF NUSH IDEAS

The article deals with the issues of organization of profile education in the system of general secondary education in the conditions of introduction of NUSH. The strategic tasks of reforming the level of general secondary education in accordance with the ideas of NUSH are highlighted. The essence of the concept “profile education” in accordance with the definition of the National Doctrine of Development of Education in Ukraine for 2012 – 2021 is revealed. The article presents the principles on which the profile training (social equilibrium, continuity and flexibility, variability, diagnostic and prognostic realization, differentiation, individualization) is based. The list of general secondary education institutions providing vocational training is given and the key aspects of their activity are described. The main components of the formula of the New Ukrainian School are distinguished. The emphasis is not only on the profile content of education, but also on the structural separation of the third degree of general secondary education from the school. Types of profiling of the content of education in general secondary education institutions are revealed. The curricula of modern institutions of general secondary education of Ukraine, which consist of three blocks, are analyzed, namely: general education, profile training, professional practical training. The content of invariant (basic) and variational components of education, which are determined by the central bodies of state administration of education, is characterized. The information on the percentage distribution of basic and variational components of general secondary education is presented. Examples of academic load on a